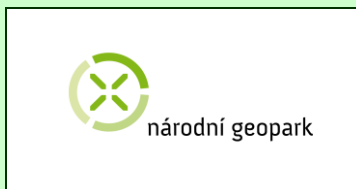

Rada národních geoparků (RNG)

Postup provádění mentorství a hodnotící inspekce v kandidátských a národních geoparcích

(2016)

1. ÚVOD

Tento dokument je návodem pro provádění poradenských (mentorských) a hodnotitelských (evaluačních a revalidačních) inspekcí v kandidátských a národních geoparcích za účelem posuzování jejich připravenosti stát se národním geoparkem či (v případě revalidace) posuzování míry pokroku naplňování Charty národních geoparků ČR pravidelně po 4 letech. Též uvádí postup zpracování hodnotitelské zprávy.

Tento návod vychází z obdobného materiálu Sítě evropských geoparků pod patronací UNESCO a ze zkušeností z inspekcí prováděných v rámci této sítě.

Role hodnotitelů (mentorů)

Hodnotitelé (mentori) kandidátských a národních geoparků poskytují technické a poradenské služby při:

- ♦ hodnocení nových žádostí aspirujících území a kandidátských geoparků;
- ♦ monitoringu statutu (stavu a pokroku) stávajících národních geoparků;
- ♦ školeních a seminářích;
- ♦ managementu informací;
- ♦ komunikaci a propagačních i osvětových aktivitách;
- ♦ zprostředkování mezinárodní asistence (poradenství, návštěvy atd.) a
- ♦ nastavení obecného standardu managementu a rozvoje národních geoparků.

Za účelem transparentnosti a věrohodnosti celého procesu je každý hodnotitel (mentor) povinen doručit svůj životopis vyzdvihující relevantní zkušenosti předsedovi RNG.

2. HODNOCENÍ / REVALIDACE (MENTORSTVÍ)

2.1. Procedura

Shromažďování dat

Doručená nominační dokumentace je předsedou a místopředsedou RNG zkontrolována z hlediska kompletnosti dle Směrnice k zabezpečení jednotného postupu rezortu při nominaci území na národní geopark a poté elektronicky postoupena hodnotitelům i ostatním členům RNG. V případě revalidační inspekce musí být jmenovaným hodnotitelům ze strany hodnoceného národního geoparku poskytnuty též původní nominační dokumentace, původní hodnotitelská zpráva a jakékoliv předchozí hodnotitelské zprávy (např. žádost o udělení certifikátu národního geoparku) či sebehodnotitelské zprávy, a to nejpozději měsíc pře vlastní inspekci.

Inspekce v terénu

Inspekce jsou prováděny 2 hodnotiteli, kteří jsou vysláni posoudit nominaci (revalidaci) na místě a diskutovat ji s řídicím subjektem geoparku, zástupci krajských a místních samospráv, podnikatelů, občanských iniciativ a zájmových sdružení atd. Skutečnosti uvedené v nominační dokumentaci musí být ověřeny na místě ve spolupráci se zodpovědným manažerem, stejně jako obsah sebehodnotitelského dokumentu (Dokument A). Hodnotitelé radí zástupcům hodnoceného území, jak dosáhnout zlepšení apod., ale **nenaznačují nijak výsledek inspekce**. V případě revalidační inspekce je procedura obdobná, s tím, že hodnotitelé ověřují ještě informace uvedené v revalidačním dokumentu (Dokument B).

Závěrečná doporučení. Hodnotitelé i zástupci hodnoceného území si musí být vědomi, že v rámci vlastní inspekce se nečiní žádná rozhodnutí. Hodnotitelé nesmí za žádných okolností naznačit pravděpodobný výsledek inspekce. Toto rozhodnutí je výsostně v rukou RNG.

2.2. Hodnocení v terénu

Hodnotitelská zpráva je součástí celé procedury hodnocení a je vnitřním materiálem RNG, která rozhoduje o jeho distribuci. Hodnotitelé v ní mohou RNG poskytnout na zvážení 2 nebo 3 alternativy rozhodnutí.

Při hodnocení žadatelského (hodnoceného) území jako geoparku je třeba vzít v úvahu kritéria vycházející z Charty národních geoparků ČR a v rámci revalidace při hodnocení pokroku geoparku je nutné se zaměřit také na doporučení uvedená v předchozí hodnotící zprávě (v rámci předchozí evaluace / revalidace).

2.3. Hodnotitelská / revalidační zpráva

A. Hodnotitelská zpráva (pro kandidátský geopark)

Délka hodnotitelské zprávy (bez grafiky) nesmí přesáhnout 6 normostran. Text by měl být výstižný a stručný s minimem odborné terminologie. V závěru musí být doporučení pro geopark (ve struktuře výroční zprávy) a doporučení (návrh) pro rozhodnutí RNG.

Alternativy doporučení (návrhu) pro rozhodnutí RNG:

1. Kandidátský geopark vyhlásit národním geoparkem (bez výhrad).

2. Kandidátský geopark vyhlásit národním geoparkem s doporučeními (jejich splnění bude posuzováno až v rámci revalidace).
3. Kandidátský geopark nevyhlásit národním geoparkem, ale odložit toto rozhodování do té doby, dokud nebudou připomínky implementovány, maximálně však do 5 let od data žádosti o udělení certifikátu národního geoparku.
4. Kandidátský geopark nevyhlásit národním geoparkem (odmítnutí nominace).

Není zde žádný prostor pro podmíněčné udělení certifikátu „národní geopark“. Hodnotitelé musí být v jejich hodnoceních maximálně striktní. Jejich komentáře a doporučení (zejm. v oblasti územní integrity) a managementu budoucího NG jsou často zásadní pro další nominační postup kandidátského geoparku, představují v podstatě diagnózu žadatelského území.

B. Revalidační zpráva (pro hodnocení národního geoparku po 4 letech)

Alternativy doporučení (návrhu) pro rozhodnutí RNG:

- „Zelená karta“ je navržena, pokud národní geopark dosáhl požadovanou úroveň v revalidačním dokumentu a jestliže hodnotitelé usoudili, že národní geopark nemá žádné zásadní problémy, že je provozován v souladu s principy Charty národních geoparků ČR a že ve sledovaných oblastech vykazuje prokazatelný pokrok. V tom případě je národní geopark revalidován na další 4 roky, resp. RNG navrhne ministru životního prostředí certifikát „národní geopark“ prodloužit).
- „Žlutá karta“ je navržena, pokud národní geopark nedosáhl požadovanou úroveň v revalidačním dokumentu a/nebo jestliže hodnotitelé usoudili, že národní geopark má nějaké zásadní problémy, že není provozován v souladu s principy Charty národních geoparků ČR a/nebo že ve sledovaných oblastech nevykazuje dostatečný pokrok. V tom případě národní geopark obdrží seznam nalezených nedostatků včetně doporučení a návrhů opatření pro jejich řešení. Národní geopark má 2 roky na zlepšení situace a realizaci sady doporučení a opatření, poté bude provedena další revalidační inspekce. Tato další inspekce sice prověřuje zejm. míru naplnění sady doporučení a návrhů opatření z minulé revalidace, ale je to kompletní revalidační mise.
- Jestliže je národní geopark již držitelem „Žluté karty“ a jestliže v rámci další revalidační inspekce není dosažen standard „Zelené karty“ pak mu RNG udělí „Červenou kartu“ a nenavrhne ministru životního prostředí certifikát „národní geopark“ prodloužit.

2.4. Role hodnotitele (mentora)

Hodnotící inspekce (mentorství) jsou prováděny dvěma hodnotiteli. Hodnotitelé jsou vybíráni na základě jejich profesního zázemí a zkušenosti s geoparky, jejich obeznámenosti s dokumenty a pravidly fungování RNG a případně Sítě evropských a Sítě globálních geoparků a pro jejich vzhled, který mohou přinést hodnocenému území.

Inspekční (mentorská) návštěva území navrhovaného (revalidovaného) národního geoparku hodnotiteli je sice jen součástí celého evaluačního procesu, ale má velký význam díky pozornosti místních a regionálních médií a setkání s významnými regionálními politiky. Je tedy potřebné disponovat znalostmi o fungování a pravidlech národních, evropských a globálních geoparků a schopností srozumitelně objasnit tyto koncepty a způsob jejich realizace.

Hlavní cíle mentorství

- (1) systematicky sledovat postup a pokrok geoparku v rámci plnění doporučení uvedená v poslední hodnotící zprávě (v rámci poslední evaluace / revalidace) a doporučení učiněných ze strany RNG obecně;
- (2) monitorovat též stav a pokrok v oblastech sledovaných výroční zprávou
- (3) poskytovat konzultaci při každoroční přípravě této zprávy
- (4) usilovat o průběžné stanovování diagnózy navrhovaného či revalidovaného geoparku z hlediska jeho silných a slabých stránek, včetně jeho příležitostí a rizik
- (5) sledovat, do jaké míry aktivity a instituce geoparku korespondují s jeho ústředním tématem.

Hlavní cíle inspekce

- (1) Seznámit se všemi aspekty navrhovaného (revalidovaného) národního geoparku.
- (2) Projít jeho nominační dokumentaci a sebehodnocení a další k nominaci přiložené dokumenty.
- (3) Pozorně prošetřit jeho limity, hrozby a management.
- (4) Diskutovat a zdůraznit zejména způsob vzájemné spolupráce geoparků.
- (5) Předložit konstruktivní komentáře a případně doporučení.

Čas potřebný na provedení hodnotitelské inspekce je do značné míry závislý na velikosti a komplexitě území hodnoceného kandidátského (revalidovaného národního) geoparku. Doporučuje se minimálně 2 celé dny (bez cesty tam i zpět).

Je důležité, aby si hodnotitelé byli vědomi toho, že jsou v území jen nezávislími posuzovateli. Rozhodnutí o udělení (či prodloužení platnosti) certifikátu Národní geopark není činěno v průběhu inspekce a hodnotitelská zpráva je interním dokumentem RNG. Nezbytnost zůstat nestranný je zásadní a neopominutelná. Hodnotitelé si musí být vědomi příslušných etických a kulturních ohledů, které protokol vyžaduje.

2.5. Logistika

Veškerá organizace inspekční cesty je zajištěna navrhovaným (revalidovaným) národním geoparkem. Je nutné zejména připravit program hodnotící či mentorské inspekce, resp. itinerář a zajistit související dopravní přesuny a v případě hodnotící inspekce poskytnout tyto podklady Radě národních geoparků a hodnotitelům nejméně 3 týdny před jejím uskutečněním. Navrhovaný (revalidovaný) geopark hradí hodnotitelům veškeré náklady. Ty zahrnují dopravu do navrhovaného (revalidovaného) národního geoparku i zpět, místní dopravu, stravu i ubytování a jakékoli další náklady, které hodnotitelům v rámci inspekce vznikly, jako např. parkování, kopírování.

Hodnotitelé by měli být vhodně vybaveni do terénu. Musí si s předstihem nastudovat nominační dokumentaci a měli by si obstarat základní reference a propagační materiál o hodnoceném území či národních, evropských či globálních geoparcích obecně.